

МР АЛЕКСАНДАР СТОЈАНОВИЋ, НАЧЕЛНИК УПРАВЕ ЗА ФИНАНСИЈЕ И БУЏЕТ

СТАБИЛИЗАЦИЈА СИСТЕМА ФИНАНСИРАЊА

Имали смо великих потешкоћа у финансирању система одбране у 2005. години и могли смо да покријемо само неопходне потребе за његово функционисање. Средства којима располажемо у 2006. години реално су већа за 0,19 одсто. Имајући у виду да је прошле године знатно смањен број запослених, затим да ће због укидања једног броја гарнизона и јединица општи трошкови и издвајања за комуналне услуге бити мањи, за функционисање система одбране имаћемо више новца него претходне године.

еференце које се везују уз име мр Александра Стојановића, официра у пензији, начелника Управе за финансије и буџет Министарства одбране, говоре да је на том месту човек који је врло компетентан за ту одговорну дужност.

Радни век провео је у униформи, најпре као официр техничке службе у јединицама везе и ваздушног осматрања, јављања и навођења, а затим и као наставник у Војној академији. Упоредо је завршио економски факултет и последипломске студије на информатици, што га је одвело у воде економских послова, финансија и логистике у Војсци. На тим дужностима радио је у Школском центру РВ и ПВО као помоћник команданта за позадину и уједно наставник. У Ваздухопловном заводу "Мома Станојловић" у Батајници био је помоћник директора за економске послове и начелник финансијског сектора.

После престанка војне службе 2002. године био је саветник за финансијски менаџмент у америчкој владиној агенцији USAID, где је радио на програмима развоја локалне самоуправе у Републици Србији. Потом је, све до доласка на чело Управе, био директор словеначке фирме PERFTECH у Београду, која се бави информационим технологијама.

Са завршетком других последипломских студија на организацији предузећа спојио је информатику, организацију и економију и на неки начин у једну целину заокружио сва знања и искуства, која су му, уз познавање система одбране, неопходна за суочавање са нагомиланим проблемима у финансирању одбране земље.

Реформа система одбране подразумева и реформу материјално-финансијско пословања. У чему се она огледа и шта је до сада учињено на том плану?

Основни задатак Управе за финансије и буџет јесте управљање системом финансирања у Министарству одбране. Ранији приступ, по коме је Управа била само извршилац и тумач прописа, није прихватљив и сматрам да је то један од узрока проблема у којима смо се нашли. Да не бисмо поново доспели у такву ситуацију морали смо да мењамо наш систем и да се прилагодимо буџетском систему пословања у Републици Србији и Трезору Министарства финансија. На том послу интензивно радимо од августа прошле године. Следећи корак јесте да по дубини решимо материјално-финансијско пословање органа четвртог степена, да их повежемо са МФО трећег степена, а њих са носиоцима планирања. Тек тада ћемо имати потпуни увид и контролу над материјалним и финансијским средствима у Министарству одбране, па се не може више десити дуплирање посла и информација.

У току ове године разрешићемо сва договања према добављачима и они ће, као што је то било осамдесетих година, поново својски да се боре за улазак у најужи круг наших сарадника.

Дакле, стално мора да се ради на иновирању система да би он боље функционисао. То, наравно, захтева и ревитализацију кадровске структуре Управе и финансијске службе МО и ВСЦГ, едукацију људи и развој модернијих софтвера за материјално-финансијско пословање, што је задатак на дужи рок.

По новој организацији Управе, коју сада усаглашавамо са Управом за организацију, увешћемо и интерну ревизију како би систем најрационалније функционисао у новим условима. То је потпуно у складу са савременом организацијом финансијског система, али и са стандардима НАТОа.

Да ли је то што је сада Управа директно "везана" за министарство одбране повољнија позиција у односу на ранију, када сте били у Сектору за политику одбране?

Сматрам да је место Управе за финансије и буџет уз наредбодавца, као што је то и у државној управи, предузећима, привредном друштву или мултинационалној компанији, где су финансије уз доносиоца одлуке. Претходно решење није било рационално, а то се и у пракси показало. Свако доношење одлуке у систему одбране подразумева и финансијску одлуку, па је стога много ефикасније да Управа за финансије и буџет буде, како се то каже, непосредно на вези са министром одбране.

Најчешће помињани проблем у вези са системом одбране, већ више година, јесте недостатак финансијских средстава, не само за побољшање животног стандарда припадника ВСЦГ, модернизацију наоружања и војне опреме и реформске процесе већ и за обезбеђење елементарних потреба за живот и рад.

Како сте обезбедили да систем одбране прошле године функционише у тако сложеним условима?

Имали смо великих потешкоћа, и успели смо да финансирамо само неопходне потребе система, с тим што су главни проблеми пренети и у 2006. годину. То је, у првом реду, дуг које се практично само прелива из године у годину.

Обавезе пренете из 2005. године износе око 4,1 милијарду динара, и оне су практично на истом нивоу као и 2004. године, када су износиле 4,07 милијарди динара. Међутим, треба нагласити да смо дуг, у ствари, успели да смањимо за 1,5 милијарди, односно за 18 одсто, јер је у 2005. години уведен порез на додатну вредност.

За разлику од претходних година планирана буџетска средства су у потпуности искориштена. У последњем тромесечју 2005. године успели смо да смањимо стварање додатних обавеза и да покријемо неопходне трошкове, не улазећи у расходе за које нисмо имали одобрена средства.

Како изгледа структура неизмирених обавеза према добављачима?

Само за храну добављачима тренутно дугујемо око 350 милиона динара, а месечна квота за исплату тог расхода је око 115 милиона. Пренете обавезе за енергенте из претходне године су око 400 милиона, а наша месечна квота за за ту намену је око 100 милиона. Слично је са грађевинским обезбеђењем. Дospelе обавезе износе 430 милиона, а за исплату тих буџетских расхода месечно можемо да издвојимо тек око 90 милиона динара. Највећа договања имамо за опремање наоружањем и војном опремом. Укупне обавезе по том задатку износе око 800 милиона динара, а месечна квота којом располажемо је свега 182 милиона.

Најсложенија ситуација ипак је у финансирању обавеза у здравству.

Финансирање здравственог збрињавања је веома отежано. Пренете обавезе Министарства одбране и Фонда социјалног осигурања војних осигураника из 2005. године износе око 750 милиона динара, а месечни допринос за здравствено збрињавање је тек око 90 милиона. Трагамо за системским решењем тог проблема, јер одобрених 485 милиона динара за те намене из буџету за целу 2006. годину није довољно ни за текуће потребе.

Неповољна околност јесте и то што је део новчаних средстава из доприноса за здравство усмерен на исплату пензија по спорној Уредби.

Има ли наде да у догледно време Војска поново постане пожељан пословни партнер?

Наш план је да већину тих дугова измиримо до половине ове године и да потом редовно финансирамо доспеле обавезе. То ће умногоме зависити од договора са добављачима и од њихових могућности да се део дуга репрограмира и ниво камата снизи на најмању меру. То ће бити тема састанка који ћемо са добављачима одржати почетком фебруара. Оно што најмање желимо јесте да их доведемо у ситуацију да не могу да послују због нашег дуга према њима, јер немају сви исти капацитет да поднесу то оптерећење. Зато се договарамо са њима и настојимо да помогнемо колико можемо да се то избегне.

За разлику од претходних неколико година, степен реализације планираних буџетских издвајања за одбрану у Републици Црној Гори реализован је прошле године чак са 107 одсто.

Потребе система одбране у Црној Гори измириване су отежано у 2005. години због недовољних средстава и неповољне динамике финансирања. Захваљујући приходима од продаје војне имовине у Црној Гори, чиме је обезбеђено око 14,5 милиона евра, у последњем кварталу прошле године исплаћене су заостале плате припадницима ВСЦГ у тој републици. Измирене су и велике обавезе за здравствено збрињавање у висини од 200.000 евра. Покривени су велики заостаци у исплати дневница, накнада, укрцања на бродове, а остао је део дуга према Фонду за социјално осигурање војних осигураника, који покушавамо да решимо са Клиничким центром, са добављачима лекова и медицинске опреме за Црну Гору.

Учешће у заједничком финансирању одбране у 2005. години реализовано је у Србији са 99,99 одсто, а у Црној Гори чак са 107 одсто, што је веома добро у односу на претходне године, када је буџет био оствариван у просеку тек са 80-90 одсто.

Уз отпис дуга по основу обавеза за ПДВ према држави и смањење дуга за комуналне услуге и енергенте, удео Црне Горе у војном буџету је финансиран са 107 одсто, што је плод врло добре сарадње и великих напора Министарства финансија те републике.

У 2006. години, како сада ствари стоје, систем одбране имаће на располагању 48,4 милијарде динара из буџета Републике Србије и 42,5 милиона евра из буџета Републике Црне Горе. Да ли су та средства довољна за финансирање одбране земље? За шта ће бити пара, а шта једноставно неће бити обухваћено буџетским планом?

Ако повучемо паралелу између буџета из 2005. и 2006. године може се закључити да се издвајања за потребе система одбране у 2006. години приближавају реалним могућностима земље. Подсетио бих да смо прихватили аранжман са ММФ-ом, и по том договору буџетски расходи за одбрану у 2006. години треба да буду 2,55 одсто бруто домаћег производа (БДП) док су 2005. били 2,74 одсто.

Расходи су номинално смањени, међутим, средства којима располажемо реално су већа за 0,19 одсто. Имајући у виду да је прошле године знатно смањен број запослених, затим да ће због укидања једног броја гарнизона и јединица општи трошкови и издвајања за комуналне услуге бити мањи, можемо да закључимо да ћемо за функционисање система одбране имати више новца него претходне године.

За текући расход планирано је 10,7 милијарди динара, за плате и накнаде 20,46 милијарди, за војне пензије 12,4 милијарде динара. Материјални расходи су номинално задржани на нивоу из 2005. године, али је њихова структура битно измењена. Планирана средства за опремање и модернизацију повећана су са 892 милиона у прошлој години на 2,44 милијарде у 2006. години.

Ситуација је много боља и у Црној Гори. Тако је издвајање за енергенте са прошлогодишњих 655.000 евра повећано на 2,1 милион евра у 2006. години. Средства за опремање повећана су

Укупна потраживање Министарства одбране су око 2,7 милијарди динара, а само Фонд за здравствено осигурање дугује милијарду динара за услуге пружене цивилним осигураницима у Војномедицинској академији. Одржавамо контакте са Министарством финансија и Фондом, тако да очекујемо да се на неки начин та дуговања разреше. Нама би, наравно, највише одговарало да се те обавезе плате у разумном року, али то је тешко оствариво.

са 100.000 на 300.000 евра, а повећана су и средства за одржање објеката у Црној Гори на око 500.000, док су у 2005. години износила само 200.000 евра. Знатно су већа и издвајања за грађевинско обезбеђење у Србији. У 2005. години за ту намену планирана су 534 милиона, а сада износе 1,23 милијарде.

Та средства углавном су намењена за текуће инвестиционо одржавање грађевинских објеката. Да ли су планирана средства и за стамбену изградњу?

Део средстава намењен за стамбено обезбеђење планиран је и за стамбену изградњу како би се колико-толико ублажила врло тешка ситуација. Значајнији резултати у решавању тог проблема могући су само уколико се остваре већи приходи од продаје непокретности које нису неопходне Војсци, од продаје вишкова наоружања и опреме и донација.

Колико средстава је планирано из тих извора?

Не можемо прецизно да планирамо средства из тих извора, али ми бисмо желели да то буде барем у висини дуга који нас оптерећује из претходне године. Ових дана интензивно контакти-

рамо са Министарством финансија, Министарством привреде и Дирекцијом за имовину како бисмо убрзали процедуру продаје војне имовине и што пре дошли до тих прихода.

Очекиване благодети реформских процеса и побољшање животног стандарда припадници ВСЦГ још нису осетили. Прошлогодишње повећање, односно усклађивање плата војници по уговору, подофицири и цивилна лица нису малтене ни осетили. Да ли ће опредељења о неопходности побољшања стандарда припадника Војске и даље остати само мртво слово на папиру?

Плате и накнаде можемо у потпуности да финансирамо према пројектованом бројном стању, наравно, са корекцијом из октобра месеца, која је у просеку износила 14,5 одсто. Најмање што очекујемо јесте да у току ове године плате буду усклађене према инфлацији и да се, можда, благо повећају. Знатније повећање плата може се очекивати тек у 2007. години.

Војне пензије такође можемо редовно да исплаћујемо, али не и разлике које су настале усвајањем Уредбе августа 2004. године, јер за исплату тих износа немамо одобрена средства у буџету.

Значи ли то да се пензије од августа 2004. године не исплаћују у складу са Уредбом?

Према Уредби пензије се исплаћују професионалним припадницима Војске који су пензионисани после тог рока. Онима који су пензионисани пре доношења Уредбе требало би у пензиони основ обрачунати и исплатити додатних 340 бодова, плус 8 или 16 одсто у зависности од дужности коју су обављали пре пензионисања. Уредба је тренутно на оцени законитости. По мишљењу Министарства финансија, она је спорна и њеним спровођењем прекршиле би се законске одредбе, а то би захтевало и непланирано захватање из буџета, јер средства за ту намену нису одобрена.

Мишљење Управе јесте да за повећање пензијског основа од 340 бодова има довољно буџетских средстава. За додатних 8 или 16 одсто, који су спорни, немамо одобрена финансијска средства и сматрамо да би Уредбу требало ставити ван снаге у том делу накнада за командне дужности.

Зашто се касни са исплатама војних пензија у Црној Гори?

Пензије су у Црној Гори исплаћене закључно са октобром 2005, уз помоћ средстава из Фонда за реформу система одбране. Улажемо напоре да се пензије за новембар и у Црној Гори исплате заједно са пензијама у Србији, а децембарску пензију исплатиће Република Црна Гора из средстава која се обезбеде из доприноса од јануарске плате припадника ВСЦГ. За даље финансирање пензија у Црној Гори предвиђена су средства у буџету Црне Горе, и од јануара ће ићи редовна исплата.

Због разлике између стварног и обрачунског курса евра припадници ВСЦГ и војни пензионери са територије Републике Црне Горе из месеца у месец добијали су мања примања. Има ли начина да се та неправда отклони?

Предузели смо мере да се већ од наредне исплате та неправда отклони. Јануарске плате и пензије припадника исплаћиваће се по курсу од 86 динара за евр, и убудуће ће се курс редовно кориговати како би припадници ВСЦГ и војни пензионери у Црној Гори увек добијали исти износ примања. До сада није било тако, па су плате практично сваког наредног месеца биле мање за пет до осам евра, а пензије за четири до пет евра.

На ионако низак животни стандард припадника Војске негативно утиче и нередовна исплата накнада за службена путовања, дневница, путних и других трошкова.

Исплата такозваних личних расхода касни од два до три месеца и свакако да негативно утиче на стандард припадника Војске. Због морално-психолошког ефекта исплата тих накнада спада у врх приоритета и зависи само од прилива финансијских средстава за ту намену. Настојимо да тај проблем решимо у потпуности у наредних неколико месеци.

Прошле и претпрошле године поднето је више од 30.000 захтева за исплату разлике плате у складу са Законом о Војсци. Покренуте су и бројне тужбе за остваривање тог права. Да ли је могуће решити тај проблем?

Могуће га је решити уколико би се количина одобрених буџетских средстава за плате ускладила са том законском одредбом, а према још важећем Закону просечан износ плате за професионалне припаднике Војске требало би да буде у висини три просечне нето зараде у привреди републике. С обзиром да не постоје довољна средства за исплату тих плата, нисмо у могућности то да испоштујемо, а дошли би и у сукоб са Законом о буџету Републике Србије и Законом о буџетском систему.

Веома сложен задатак на ком су ангажовани стручњаци Управе јесте дефинисање будућег статуса војнодоходовних установа и решавање проблема вишка запослених у том сегменту система одбране.

Процес трансформације војнодоходовних установа практично је започео. Формирали смо стручне тимове за тај комплексан задатак, урадили елаборат и покренули иницијативу за доношење одлуке Владе Србије. Интезивно сарађујемо са Министарством финансија, Министарством за привреду и приватизацију, Министарством за рад и запошљавање и Дирекцијом за имовину Србије.

Најмање што можемо да очекујемо јесте да у току ове године плате буде усклађена са инфлацијом и да се, можда, благо повећају. Знатније повећање плата може се очекивати тек у 2007. години.

У систему одбране имамо укупно 13 војнодоходовних установа и четири ремонтна завода. Од тога се три установе и један ремонтни завод на територији Црне Горе приватизују по програму за приватизацију те републике. У том сегменту укупно је запослено 5.500 људи, од тога је 1.825 вишак и за њих ће се обезбедити отпремнине.

Имовина којом располажу војнодоходовне установе процењена је на око 24,5 милијарди динара, а залихе су 1,8 милијарди. Пошто је реч о значајној имовини и добрим производним капацитетима, сматрамо да са бољом организацијом, бољим менаџментом и већом контролом ти потенцијали могу знатно да допринесу систему одбране и да нам умање све расходе које бисмо имали за производњу и набавку наоружања и војне опреме. Те установе би и даље требало да буду повезане са системом одбране, а један од предлога је да се трансформишу у јавна предузећа значајна за систем одбране.

Међутим, према предлогу Агенције за приватизацију и Дирекције за имовину, сва јавна предузећа до краја године требало би да пређу или у друштва са ограниченим одговорношћу или у акционарска друштва. Гледајући те препоруке и тенденције можда је најбоље решење да се одмах преведу у акционарска друштва. Имамо интензивне контакте са осталим субјектима у том процесу и у току наредних дана биће дефинисан коначан предлог одлуке, који ће се доставити Влади Србије.

*Колика су потраживања војно-
доходовних установа?*

Укупно потраживање војно-
доходовних установа према Мини-
старству одбране и другим субјекти-
ма износи 1,26 милијарди динара, а
обавезе према добављачима, бан-
кама и за порезе износе око 1,8 ми-
лијарди. Разлика од 600 милиона је
губитак који мора да се разреши на
неки начин. Тренутни положај тих
предузећа је стварно неодржив, јер не постоји законска регу-
латива за њихово остајање у систему одбране, али ни регула-
тива која би омогућила њихово самостално пословање на тр-
жишту. Министарство одбране не може да им упосли све рас-
положиве капацитете, тако да морају да их уступе или да их
ангажују за потребе других субјеката. Међутим, то не могу да
ураде зато што не могу да учествују на тендерима. Најкраће
речено, њихов статус је веома тежак и мора се што пре наћи
одговарајуће решење.

Предајом имовине доходних установа Дирекцији за
имовину Републике Србије, та институција аутоматски преузи-
ма на себе обавезу њихове регистрације, реструктурисања,
систематизације. Заводи и војнодоходовне институције се
истовремено организационо, технички и кадровски припре-
мају за систематизацију, јер без систематизације не могу да

*Јануарске плате и пензије у Црној Гори ис-
плаћиваће се по курсу од 86 динара за евра
и убудуће ће се курс редовно кориговати ка-
ко би припадници ВССГ и војни пензионери у
тој републици увек добијали исти износ. До
сада није било тако, па су плате практично
сваког наредног месеца биле мање за пет до
осам евра, а пензије за четири до пет евра.*

се обезбеде отпремнине, нови ме-
наџмент и организација за будуће
пословање.

Предузели смо доста ак-
тивности и очекујемо да се тај про-
цес знатно убрза, јер Дирекција за
имовину није имала тако припре-
мљен терен за остала предузећа
која треба да се приватизују.

*Како ће се обезбедити отпремни-
не за 1.825 прекобројних?*

То ћемо решити са Владом Србије, Министарством фи-
нансија и Министарством за рад и запошљавање. Када се вој-
нодоходовне установе региструју као предузећа, улазе у про-
грам реструктурисања, обезбеђења отпремнина, отписа дуго-
ва, продаје дела имовине и докапитализацију.

*Незаобилазно питање за сам крај интервјуа јесте: да ли
се коначно стало на крај аферама у материјално-финан-
сијском сектору Министарства одбране, које су у много-
ме нарушавале углед Војске у јавности?*

Искрено се надам да јесмо. Могла би можда нека од ра-
није да исплива, а мислим да нова не може да се створи. ■

Славољуб М. МАРКОВИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ